

ดำเนินงานภายใต้แผนงาน/โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนและจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้สามารถครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริง อาทิ การใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การให้สวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาลผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยังสมควรช่วยเหลือเกื้อกูล

(2) ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใช้เส้นความยากจนเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการแก้ปัญหาความยากจนในภาพรวมของประเทศว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

โดยนายแห่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าในปัจจุบันเส้นความยากจนที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนและการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมกว่าครั้งใด ๆ ในอดีต นับเป็นครั้งแรกที่การคำนวณ “เส้นความยากจน” ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นทางการในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาความยากจนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

3.1 ระดับนโยบาย เส้นความยากจนดังกล่าว สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อ

3.1.1 การประเมินขอบเขตปัญหาความยากจน เนื่องจากเส้นความยากจนเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในรูปของจำนวนและสัดส่วนคนยากจนของประเทศ (poverty incidence) การวิเคราะห์ข้อมูลคนยากจนที่ต่อเนื่อง จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศว่าได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้อมูลการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถแจกแจงปัญหาในรายละเอียดทั้งในระดับภูมิภาค พื้นที่และจังหวัดได้ด้วยแล้ว ก็จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ภาพความแตกต่าง และขนาดปัญหาในระดับต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดนโยบายแก้ไขทั้งปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อีกอย่างเป็นรูปธรรม

3.1.2 การกำหนดเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากร เครื่องชี้วัดความยากจนดังกล่าว เมื่อนำไปใช้ในการประเมินปัญหาความยากจนในระดับภาพรวมและรายละเอียดอื่นๆ ได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยการช้ำนโยบายการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านการจัดสรรทรัพยากร ในอดีตการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนและการให้บริการสังคม ตลอดจนการจัดสวัสดิการต่างๆ ของภาครัฐ ยังไม่เคยมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ทำให้มีข้อวิจารณ์ว่าเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสูญเปล่าไปเป็นจำนวนมหาศาล แต่ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2541 ประกอบกับแรงสนับสนุนจากแหล่งเงินกู้ต่างประเทศที่ได้กำหนดไว้ภายใต้เงื่อนไขการกู้เงินเพื่อปรับโครงสร้างสังคม (Social Sector Program Loan) จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย จึงได้มีการปรับระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหาความ

ยากจนและการดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤต โดยใช้เครื่องชี้วัดเส้นความยากจนใหม่ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม ตั้งแต่การจัดสรรงบประมาณประจำปี 2542 เป็นต้นไป

3.2 ระดับปฏิบัติ ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 ดังกล่าวนอกจากหวังผลในการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในภาพรวมให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมแล้ว ยังคาดหวังให้มีการนำเครื่องชี้วัดเส้นความยากจนใหม่ไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานภายใต้แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องด้วย

3.2.1 การจัดเตรียมแผนงาน/โครงการ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในแง่ของการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่ายและการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น ส่วนที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งคือ ความแม่นยำในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการ หรือผู้สมควรได้รับความช่วยเหลือ ตลอดจนพื้นที่ดำเนินการให้ได้ถูกต้องเหมาะสม โดยข้อเท็จจริง การดำเนินงานของภาครัฐในระยะที่ผ่านมายังเป็นการใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ลักลั่นแตกต่างกันออกไปในแต่ละหน่วยงาน ขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ค้นพบว่า แผนงาน/โครงการส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถให้บริการได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย นำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรอย่างขาดประสิทธิภาพ ในปัจจุบันเมื่อมีการพัฒนาเส้นความยากจนใหม่ขึ้นมา ซึ่งเริ่มต้นจากปัจเจกบุคคลในครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงเอื้ออำนวยให้การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับปฏิบัติในภาคสนามด้วย

3.3 แนวทางปฏิบัติ มติคณะรัฐมนตรีได้สร้างมิติใหม่ของการใช้เครื่องมือทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาและแก้ปัญหาสำคัญของประเทศในภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ฉะนั้นเพื่อตอบสนอง ผลักดันและสนับสนุนหน่วยปฏิบัติให้สามารถปรับตัวเข้ากับรูปแบบการดำเนินงานใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกองประเมินผลการพัฒนา ในฐานะหน่วยงานนโยบายซึ่งรับผิดชอบด้านการประเมินผล จึงได้จัดให้มีการประชุมเพื่อหารือและประสานทำความเข้าใจร่วมกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนได้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ (ศาสตราจารย์นาค คัควานี) ผู้ริเริ่มพัฒนาเส้นความยากจนใหม่นี้ให้มีการพัฒนาคู่มือหรือแบบจำลองการใช้ประโยชน์จากเส้นความยากจนให้สามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานจริงทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติงานภาคสนาม

3.3.1 คู่มือในระดับนโยบาย เพื่อตอบสนองความต้องการนำเส้นความยากจนไปใช้เป็นเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในการจัดสรรทรัพยากร ด้านการแก้ปัญหาความยากจน และการจัดสวัสดิการหรือบริการสังคมของภาครัฐ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความยากจนในแต่ละภูมิภาคและจังหวัด จึงได้มีการจัดทำคู่มือหรือแบบจำลองการจัดสรรทรัพยากรสู่ระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับความรุนแรงหรือขนาดของปัญหาในแต่ละจังหวัด ซึ่งอาจถือเป็น “ตุ๊กตา” หรือแนวทางที่หน่วยปฏิบัติจะได้นำไปปรับใช้ โดยได้นำเสนอแนวทางการจัดสรรทรัพยากรไว้เป็น 3 กรณีตามสภาพการวิเคราะห์ปัญหาความยากจน คือ กรณีที่ 1 จัดสรรทรัพยากรลดหลั่นกันตามสภาพปัญหาความยากจนของแต่ละจังหวัดโดยพิจารณาจากจำนวนคนจนในแต่ละจังหวัด กรณีที่ 2 เป็นการจัดสรรทรัพยากรตามปัญหาช่องว่างความยากจน (poverty gap) ในแต่ละจังหวัด และกรณีที่ 3

เป็นการจัดสรรทรัพยากรตามความรุนแรงของปัญหาความยากจน (severity of poverty) รายจังหวัด ทั้งนี้ ทั้ง 3 กรณี ได้ตั้งสมมติฐานว่ารัฐบาลกำลังจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณ 1,000 ล้านบาท ไปยังพื้นที่ต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประจำปี 2539 ในการคำนวณเส้นความยากจน และวิเคราะห์ปัญหาความยากจน พร้อมกับได้ยกระดับเกณฑ์ปัญหาให้อยู่สูงกว่าเส้นความยากจนขึ้นไปอีกร้อยละ 20 หรืออาจเรียกว่าเป็นเกณฑ์เส้นความยากจนที่ร้อยละ 120 ของเส้นความยากจนทางการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มโอกาสการให้บริการได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้สมควรได้รับความช่วยเหลืออย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น (ครอบคลุมทั้งกลุ่มคนจนมาก จนน้อย และเกือบจน) สรุปวิธีการคำนวณทั้ง 3 กรณี ได้ดังนี้

- กรณีที่ 1 การจัดสรรทรัพยากรตามลำดับปัญหাজำนวนคนจนในแต่ละจังหวัด กรณีนี้
- เป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายของแต่ละจังหวัดจากจำนวนคนจนที่มีอยู่ในจังหวัด โดยใช้เส้นความยากจนในการวิเคราะห์สัดส่วนคนจนในแต่ละจังหวัด แล้วนำไปคูณกับจำนวนประชากร ให้เป็นจำนวนคนจนของทั้งจังหวัด ซึ่งมีความหมายมากกว่าการใช้สัดส่วนคนจนของแต่ละจังหวัด เนื่องจากสัดส่วนคนจนอาจให้ภาพที่บิดเบือนไปได้เมื่อเราต้องการพิจารณาปัญหาโดยจัดลำดับความสำคัญเปรียบเทียบแต่ละจังหวัด ในกรณีที่จังหวัดหนึ่งมีจำนวนประชากรน้อยกว่าอีกจังหวัดหนึ่ง และมีจำนวนคนจนน้อยกว่า แต่ก็อาจให้ภาพว่ามีสัดส่วนคนจนมากกว่าได้ การใช้สัดส่วนคนจนของจังหวัดเป็นเกณฑ์จะทำให้เห็นว่าต้องให้ความสำคัญกับจังหวัดที่สัดส่วนคนจนมากกว่าเป็นลำดับต้น ทั้งๆ ที่โดยแท้จริงแล้วมีจำนวนคนจนที่ต้องดูแลน้อยกว่า ซึ่งจะทำให้จังหวัดที่มีจำนวนคนจนมากกว่าไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงเมื่อเทียบกับอีกจังหวัดหนึ่ง ฉะนั้นจังหวัดที่มีจำนวนคนจนมากกว่าควรได้รับงบประมาณมากกว่า จากตารางที่ 19 ซึ่งแสดงสัดส่วนคนจนตามเกณฑ์ที่ 1 ช่องว่างความยากจนเกณฑ์ที่ 2 และความรุนแรงของปัญหาความยากจนเกณฑ์ที่ 3 ข้างล่างนี้ เราสามารถคำนวณทางงบประมาณของแต่ละจังหวัดควรได้รับจัดสรรภายใต้วงเงิน 1,000 ล้านบาท (ตารางที่ 20) ดังนี้

$$\text{สูตร : } \frac{\text{จำนวนคนจนของจังหวัด} \times 1,000}{\text{จำนวนคนจนทั้งประเทศ}}$$

$$\text{ตัวอย่างจังหวัดชัยนาท : } \frac{(15.6 \times 0.37) \times 1,000}{(17.3 \times 60.05)} = 5.5 \text{ ล้านบาท}$$

กรณีที่ 2 จัดสรรทรัพยากรตามหลักเกณฑ์ช่องว่างปัญหาความยากจนของแต่ละจังหวัด วิธีนี้เป็นการจัดสรรโดยให้ความสำคัญกับช่องว่างหรือขนาดของปัญหาความยากจน กล่าวคือ นอกจากจะพิจารณาว่าในแต่ละจังหวัดมีจำนวนคนจนอยู่เท่าไรแล้ว ยังพิจารณาว่าแต่ละคนมีปัญหาความยากจนมากน้อยเพียงใด โดยเฉลี่ยแล้ว คนจนในจังหวัดอยู่ห่างจากเส้นความยากจนแค่ไหน

$$\text{สูตร : } \frac{\text{ช่องว่างความยากจนของจังหวัด (Poverty gap)} \times 1,000}{\text{ช่องว่างความยากจนของประเทศ}}$$

ตัวอย่างจังหวัดชัยนาท : $(2.7 \times 0.37) \times 1,000 = 3.5$ ล้านบาท

$$(4.7 \times 60.05)$$

กรณีที่ 3 ในแต่ละจังหวัดความรุนแรงของปัญหาจะต่างกันออกไป บางจังหวัดอาจพบว่าคนจนโดยเฉลี่ยของจังหวัดเป็นคน “จนน้อย” หรือมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจนไม่มากนัก ในขณะที่บางจังหวัดอาจเต็มไปด้วยคนจนที่ “จนมาก” หรือมีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเส้นความยากจน ถ้าหากให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ การจัดสรรทรัพยากรก็ควรมุ่งไปที่การดูแลจังหวัดที่มีคนจนมาก ๆ มากกว่าจังหวัดที่มีคน “จนน้อย” กว่า

สูตร : $\frac{\text{จำนวนคนจนมากของจังหวัด (Severity of poverty)} \times 1,000}{\text{จำนวนคนจนมากของประเทศ}}$

จำนวนคนจนมากของประเทศ

ตัวอย่างจังหวัดชัยนาท : $(0.08747 \times 0.37) \times 1,000 = 2.3$ ล้านบาท

$$(0.2306 \times 60.05)$$

หมายเหตุ : ที่มาของการคำนวณ poverty incidence, poverty gap และ severity of poverty ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนที่ 2 หน้า 9-10

ตารางที่ 19 เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณไปสู่จังหวัด

ภาค และ จังหวัด	เกณฑ์ที่ 1	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 2	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 3	ลำดับที่
ภาคกลาง	9.7	51	2.5	50	0.1	48
ชัยนาท	15.6	37	2.7	49	0.1	53
พระนครศรีอยุธยา	4.5	63	1.3	61	0.1	56
ลพบุรี	15.9	36	4.8	30	0.2	27
สระบุรี	7.0	58	1.4	58	0.1	59
สิงบุรี	11.1	48	3.7	39	0.2	31
อ่างทอง	2.8	66	0.3	72	0.0	75
ภาคตะวันออก	7.4	57	1.6	59	0.1	58
จันทบุรี	10.4	53	2.5	51	0.1	45
ฉะเชิงเทรา	10.3	54	2.9	46	0.1	46
ชลบุรี	2.1	69	0.4	71	0.0	68
ตราด	10.8	50	3.6	40	0.2	36

ภาค และ จังหวัด	เกณฑ์ที่ 1	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 2	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 3	ลำดับที่
นครนายก	2.6	67	0.3	74	0.0	74
ปราจีนบุรี	16.0	35	2.6	50	0.1	55
ระยอง	5.8	60	1.4	59	0.0	60
สระแก้ว	5.6	61	0.5	66	0.0	71
ภาคตะวันตก	15.5	43	4.0	42	0.2	41
กาญจนบุรี	13.5	43	3.2	43	0.2	42
ประจวบคีรีขันธ์	22.2	27	5.1	27	0.2	28
เพชรบุรี	1.3	74	0.3	73	0.0	72
ราชบุรี	7.9	56	2.0	54	0.1	51
สมุทรสงคราม	3.6	64	0.4	69	0.0	70
สุพรรณบุรี	30.8	17	8.7	17	0.4	16
ภาคเหนือ	17.0	37	4.5	36	0.2	37
กำแพงเพชร	16.1	34	3.9	36	0.2	38
เชียงราย	21.0	28	6.1	24	0.3	23
เชียงใหม่	11.7	47	4.3	34	0.3	26
ตาก	22.7	24	7.3	23	0.4	20
นครสวรรค์	10.7	51	2.4	52	0.1	52
น่าน	35.9	12	9.9	14	0.5	14
พิจิตร	9.5	55	1.9	55	0.1	54
พิษณุโลก	23.3	23	4.9	28	0.2	35
เพชรบุรี	15.0	40	3.2	44	0.1	50
แพร่	12.9	44	3.5	41	0.2	39
แม่ฮ่องสอน	50.2	1	19.3	1	1.1	1
ลำปาง	11.8	46	2.9	47	0.1	49
ลำพูน	11.1	49	1.7	57	0.0	62
สุโขทัย	19.2	30	4.4	33	0.2	37
อุดรดิตถ์	16.4	32	3.7	38	0.1	44
อุทัยธานี	14.7	41	4.0	35	0.2	34
พะเยา	25.7	21	7.3	21	0.4	22

ภาค และ จังหวัด	เกณฑ์ที่ 1	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 2	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 3	ลำดับที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	29.1	21	8.0	22	0.4	23
กาฬสินธุ์	48.0	2	16.0	2	0.9	2
ขอนแก่น	12.7	45	1.8	56	0.1	58
ชัยภูมิ	15.1	39	3.4	42	0.2	41
ยโสธร	45.1	5	12.9	7	0.6	9
นครพนม	39.2	8	11.1	9	0.5	11
นครราชสีมา	16.1	34	3.7	37	0.2	40
บุรีรัมย์	27.6	20	8.0	19	0.4	18
มหาสารคาม	46.9	4	9.1	15	0.3	24
ร้อยเอ็ด	22.6	26	5.5	26	0.2	29
เลย	38.5	10	10.9	10	0.5	12
ศรีสะเกษ	38.0	11	11.6	8	0.6	7
สกลนคร	47.3	3	14.7	3	0.8	4
สุรินทร์	33.6	14	9.0	16	0.4	15
หนองคาย	29.1	19	7.9	20	0.4	19
อุดรธานี	19.3	29	4.7	31	0.2	32
อุบลราชธานี	31.3	16	10.4	11	0.6	8
มุกดาหาร	35.4	13	10.0	13	0.5	13
หนองบัวลำภู	32.2	15	8.5	18	0.4	21
อำนาจเจริญ	38.9	9	13.0	6	0.7	6
ภาคใต้	17.0	41	4.9	39	0.3	37
กระบี่	10.5	52	2.7	48	0.1	48
ชุมพร	22.7	25	5.9	25	0.3	25
ตรัง	5.4	62	2.1	53	0.1	43
นครศรีธรรมราช	17.8	31	4.6	32	0.2	30
นราธิวาส	43.9	6	14.4	4	0.9	3
ปัตตานี	42.7	7	13.4	5	0.7	5
พังงา	14.0	42	4.8	29	0.2	33
พัทลุง	15.3	38	3.2	45	0.1	47

ภาค และ จังหวัด	เกณฑ์ที่ 1	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 2	ลำดับที่	เกณฑ์ที่ 3	ลำดับที่
ภูเก็ต	1.5	73	0.5	67	0.0	67
ยะลา	30.8	18	10.4	12	0.6	10
ระนอง	24.7	22	7.3	22	0.4	17
สงขลา	6.1	59	1.3	60	0.1	57
สตูล	7.2	57	1.2	62	0.0	61
สุราษฎร์ธานี	1.8	72	0.6	65	0.0	65
กรุงเทพและปริมณฑล	1.2	74	0.2	73	0.0	73
นครปฐม	3.2	65	0.6	64	0.0	66
นนทบุรี	2.3	68	0.7	63	0.0	63
ปทุมธานี	1.8	71	0.2	75	0.0	73
กรุงเทพฯ	0.8	76	0.1	76	0.0	76
สมุทรปราการ	1.0	75	0.5	68	0.0	64
สมุทรสาคร	1.9	70	0.4	70	0.0	69
ประเทศ	17.3	41	4.7	41	0.2	41

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยกองประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตารางที่ 20 การจัดสรรงบประมาณ 1 พันล้านบาทไปสู่จังหวัดต่าง ๆ (ล้านบาท)

ภาค และ จังหวัด	ประชากร (ล้านคน)	เกณฑ์ที่ 1	เกณฑ์ที่ 2	เกณฑ์ที่ 3
ภาคกลาง	2.88	27.0	25.7	25.0
ชัยนาท	0.37	5.5	3.5	2.3
พระนครศรีอยุธยา	0.73	3.1	3.4	3.5
ลพบุรี	0.75	11.5	12.7	13.4
สระบุรี	0.53	3.5	2.7	2.0
สิงบุรี	0.24	2.6	3.1	3.7
อ่างทอง	0.27	0.7	0.3	0.1
ภาคตะวันออก	3.81	27.1	21.4	18.3
จันทบุรี	0.43	4.3	3.8	4.3

ภาค และ จังหวัด	ประชากร (ล้านคน)	เกณฑ์ที่ 1	เกณฑ์ที่ 2	เกณฑ์ที่ 3
ฉะเชิงเทรา	0.61	6.0	6.2	5.7
ชลบุรี	0.96	2.0	1.3	1.1
ตราด	0.19	2.0	2.4	2.7
นครนายก	0.25	0.6	0.2	0.1
ปราจีนบุรี	0.47	7.3	4.3	2.4
ระยอง	0.50	2.8	2.5	1.8
สระแก้ว	0.40	2.2	0.7	0.3
ภาคตะวันตก	3.37	50.3	47.8	47.0
กาญจนบุรี	0.68	8.7	7.7	7.4
ประจวบคีรีขันธ์	0.43	9.3	7.8	7.6
เพชรบุรี	0.43	0.5	0.4	0.2
ราชบุรี	0.78	5.9	5.4	5.9
สมุทรสงคราม	0.20	0.7	0.3	0.2
สุพรรณบุรี	0.85	25.1	26.1	25.8
ภาคเหนือ	11.15	181.9	178.1	175.1
กำแพงเพชร	0.67	10.4	9.2	8.8
เชียงราย	1.11	22.3	23.8	28.0
เชียงใหม่	1.45	16.3	22.2	26.7
ตาก	0.35	7.6	9.0	9.6
นครสวรรค์	1.10	11.3	9.3	7.1
น่าน	0.44	15.1	15.4	15.3
พิจิตร	0.58	5.3	4.0	3.2
พิษณุโลก	0.80	17.8	13.8	11.2
เพชรบุรี	0.91	13.1	10.4	7.2
แพร่	0.51	6.3	6.4	6.0
แม่ฮ่องสอน	0.17	8.1	11.5	13.7
ลำปาง	0.77	8.8	7.9	6.5
ลำพูน	0.44	4.6	2.6	1.3
สุโขทัย	0.59	10.9	9.3	8.2

ภาค และ จังหวัด	ประชากร (ล้านคน)	เกณฑ์ที่ 1	เกณฑ์ที่ 2	เกณฑ์ที่ 3
อุดรดิตถ์	0.46	7.2	6.1	4.8
อุทัยธานี	0.31	4.4	4.3	4.5
พะเยา	0.50	12.3	13.0	13.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20.42	571.8	578.6	576.9
กาฬสินธุ์	0.90	41.7	51.2	57.7
ขอนแก่น	1.75	21.3	11.1	6.6
ชัยภูมิ	1.08	15.7	13.0	12.0
ยโสธร	0.57	24.5	25.8	24.0
นครพนม	0.67	25.1	26.3	26.1
นครราชสีมา	2.56	39.6	34.0	28.6
บุรีรัมย์	1.45	38.5	41.1	42.1
มหาสารคาม	0.94	42.6	30.6	20.7
ร้อยเอ็ด	1.21	26.3	23.5	20.8
เลย	0.57	21.3	22.3	21.9
ศรีสะเกษ	1.37	50.2	56.7	62.2
สกลนคร	1.01	45.8	52.6	56.0
สุรินทร์	1.30	42.1	41.4	40.7
หนองคาย	0.86	23.9	24.1	24.2
อุดรธานี	1.42	26.4	23.8	21.8
อุบลราชธานี	1.65	49.6	61.0	71.4
มุกดาหาร	0.28	9.6	10.0	10.0
หนองบัวลำภู	0.47	14.5	14.1	12.8
อำนาจเจริญ	0.35	13.1	16.1	17.4
ภาคใต้	7.97	129.9	139.7	151.2
กระบี่	0.32	3.2	3.0	2.7
ชุมพร	0.43	9.4	9.0	9.1
ตรัง	0.60	3.1	4.5	6.4
นครศรีธรรมราช	1.59	27.2	26.1	24.7
นราธิวาส	0.63	26.6	32.2	40.2

ภาค และ จังหวัด	ประชากร (ล้านคน)	เกณฑ์ที่ 1	เกณฑ์ที่ 2	เกณฑ์ที่ 3
ปัตตานี	0.59	24.2	28.1	31.6
พังงา	0.24	3.2	4.1	3.5
พัทลุง	0.50	7.4	5.7	4.6
ภูเก็ต	0.19	0.3	0.3	0.3
ยะลา	0.39	11.7	14.5	16.6
ระนอง	0.13	3.2	3.4	4.0
สงขลา	1.26	7.4	6.0	5.3
สตูล	0.24	1.7	1.1	0.8
สุราษฎร์ธานี	0.85	1.5	1.7	1.4
กรุงเทพและปริมณฑล	10.44	12.0	8.7	6.1
นครปฐม	0.78	2.4	1.8	1.2
นนทบุรี	0.73	1.6	1.8	1.3
ปทุมธานี	0.52	0.9	0.4	0.2
กรุงเทพฯ	7.07	5.5	2.6	1.4
สมุทรปราการ	0.95	0.9	1.5	1.6
สมุทรสาคร	0.40	0.7	0.5	0.4
ประเทศ	60.05	1000.0	1000.0	1000.0

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดยกองประเมินผลการพัฒนา สศช.

แนวทางการจัดสรรทรัพยากรดังกล่าว เป็นความพยายามนำเสนอโอกาส/ทางเลือกในการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้เป็นรูปธรรม เมื่อสามารถจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่แล้ว ย่อมจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนลดลงเหลือน้อยที่สุด อนึ่งโดยเปรียบเทียบการจัดสรรทรัพยากรภายใต้หลักการทั้ง 3 ทางเลือกดังกล่าว พบว่าการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ จึงสมควรได้รับจัดสรรทรัพยากรมากที่สุดกว่าร้อยละ 50 ของยอดงบประมาณทั้งหมดที่จัดเตรียมไว้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ อาจยังมีข้อโต้แย้งในเรื่องความน่าเชื่อถือของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในระดับจังหวัดที่เป็นฐานในการคำนวณปัญหาความยากจนจนอาจทำให้เกิดการบิดเบือนขนาดของปัญหาของแต่ละจังหวัดโดยเปรียบเทียบ ข้อโต้แย้งดังกล่าวถึงแม้จะมีมูลความจริง แต่ก็ไม่น่าจะทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าผลดีที่สามารถดำเนินการได้เป็นรูปธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้กฎเกณฑ์อื่นๆ ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวสามารถดัดแปลงปรับใช้ใน

ทิศทางที่ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากที่สุดได้ อาทิ การพิจารณาในระดับภูมิภาค และการรวมกลุ่มจังหวัดเพื่อเปรียบเทียบปัญหาและงบประมาณที่ควรได้รับ เป็นต้น

- 3.3.2 **คู่มือในระดับปฏิบัติ** การพยายามกำหนดเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรให้เป็นรูปธรรม นับเป็นความพยายามเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ปัญหาความยากจนในระดับนโยบาย เมื่อมาถึงขั้นตอนการปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรนั้น ได้เกิดคำถามซึ่งในอดีตยังไม่เคยมีการหาคำตอบที่ชัดเจนได้ว่า คนยากจนเหล่านั้นคือใครบ้าง อยู่ที่ไหน ในขั้นตอนการแปลงนโยบายสู่ภาคปฏิบัติระดับพื้นที่ในรูปของการจัดเตรียมแผนงาน/โครงการ ทำอย่างไรจึงจะสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายคนยากจนได้ถูกต้อง ในการนี้ เป็นที่น่ายินดีที่เกณฑ์เส้นความยากจนที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่ มีคุณสมบัติพร้อมที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว และสามารถทำงานร่วมกับหรือประกอบกับเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรในระดับนโยบายได้เป็นอย่างดี เป็นการใช้ประโยชน์จากเกณฑ์เส้นความยากจนอย่างเป็นระบบ เป็นอันหนึ่งอันเดียวและครบวงจร ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติเช่นเดียวกับในกรณีการจัดสรรทรัพยากรในระดับนโยบาย จึงได้มีการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้สามารถนำไปใช้ได้สะดวกและคล่องตัวในภาคสนามโดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ

(1) **โปรแกรมการคำนวณเส้นความยากจนสำเร็จรูป** จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ ในส่วนนี้เป็นการจัดทำตารางสำเร็จรูป จำแนกเส้นความยากจนของแต่ละปัจเจกบุคคล ซึ่งคำนวณจากความต้องการสารอาหารขั้นต่ำ บวกกับความต้องการสินค้าอุปโภคขั้นพื้นฐานอื่นๆ รวมกันเป็นเส้นความยากจนของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความต้องการแตกต่างกันออกไปตามอายุและเพศ นอกจากนี้ยังสะท้อนความแตกต่างของราคาสินค้าอุปโภคบริโภคไปในแต่ละภูมิภาคและพื้นที่ ซึ่งสามารถปรับให้เป็นข้อมูลที่ทันสมัยไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา (ทั้งดัชนีราคาผู้บริโภคและดัชนีราคารายพื้นที่) ในแต่ละช่วงเวลา ข้อมูลเหล่านี้ปัจจุบันกองประเมินผลการพัฒนาทำหน้าที่เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอยู่อย่างต่อเนื่อง (ทุก 3 เดือน และรายปี) ทั้งยังสามารถสอบถามและเรียกหาเอกสารข้อมูลได้โดยตรง ดังตัวอย่างในตารางข้างล่างนี้ คือ การแสดงเส้นความยากจนของปัจเจกบุคคล ณ เดือนมิถุนายน 2542 นอกจากนี้ ในการประมวลการศึกษาชิ้นนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายให้ผู้สนใจที่มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ และหลักทฤษฎีดังกล่าว สามารถนำไปจัดทำให้ทันสมัยได้ด้วยตนเอง จึงได้แนบโปรแกรมและวิธีทำงานในรายละเอียดแนบท้ายรายงานชุดนี้

ตารางที่ 20 เส้นความยากจนของปัจเจกบุคคลตามอายุและเพศที่แตกต่างกันรายภาค (บาท/เดือน)
ณ เดือนมิถุนายน 2542

อายุและเพศ	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ & ปริมณฑล
เขตสุขภาพและชนบท					
ชายและหญิง					
1 - 3	451	512	497	470	497
4 - 6	544	619	601	568	601
7 - 9	601	683	663	626	663
ชาย					
10 - 12	695	790	767	724	767
13 - 15	864	982	953	900	953
16 - 19	901	1025	995	940	995
20 - 29	1046	1190	1155	1091	1155
30 - 59	1039	1181	1147	1083	1147
60+	739	841	816	771	816
หญิง					
10 - 12	638	726	705	666	705
13 - 15	751	854	829	783	829
16 - 19	695	790	767	724	767
20 - 29	757	861	836	790	836
30 - 59	779	886	860	812	860
60+	656	746	724	684	724
		เขตเทศบาล			
ชายและหญิง					
1 - 3	560	605	605	635	607
4 - 6	677	731	732	768	733
7 - 9	747	807	807	847	809
ชาย					
10 - 12	864	933	933	980	935
13 - 15	1074	1160	1160	1218	1163
16 - 19	1121	1211	1211	1271	1213

อายุและเพศ	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	กรุงเทพฯ & ปริมณฑล
20 – 29	1301	1406	1406	1476	1409
30 – 59	1292	1396	1396	1465	1399
60+	919	993	993	1043	996
หญิง					
10 – 12	794	858	858	900	860
13 – 15	934	1009	1009	1059	1011
16 – 19	864	933	933	980	935
20 – 29	942	1017	1018	1068	1020
30 – 59	969	1047	1047	1099	1049
60+	816	881	881	925	883

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยกองประเมินผลการพัฒนา สศช.

(2) แบบสำรวจ/สอบถามคุณลักษณะสำคัญและรายได้ของครัวเรือน เมื่อมีโปรแกรมสำเร็จรูปดังกล่าวแล้ว การใช้งานในภาคสนามเพียงแต่จัดเตรียมส่วนประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งเท่านั้น คือ แบบสำรวจหรือข้อมูลจากครัวเรือนใน 3 ประเด็นหลัก

(2.1) องค์ประกอบของครัวเรือน มีสมาชิกจำนวนกี่คน เพศ และอายุของสมาชิกแต่ละคน

(2.2) สถานที่ตั้งของครัวเรือน ครัวเรือนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลหรือหมู่บ้านในภูมิภาคใด ข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญเนื่องจากการคำนวณเส้นความยากจนได้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างด้านค่าครองชีพในแต่ละภูมิภาคและพื้นที่ด้วย

(2.3) รายได้ของครัวเรือน นับเป็นประเด็นที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนและในทางปฏิบัติมักมีความยากลำบากที่จะใช้กระบวนการสอบถามให้ได้รายได้ที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ว่า บุคคลหรือครัวเรือนนั้นมีปัญหาความยากจนหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินรายได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมระดับครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้นได้นับรวมรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและสิ่งของ รวมทั้งเงินโอนที่ครัวเรือนได้รับจากสมาชิกที่ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น แล้วยังส่งรายได้กลับคืนมาให้ครัวเรือนใช้จ่ายเป็นประจำ การประเมินรายได้สุทธิในลักษณะดังกล่าว โดยเฉพาะในสังคมไทยซึ่งยังเป็นสังคมเกษตร และมีการทำงานในธุรกิจที่ไม่เป็นระบบ (informal sector) เป็นส่วนใหญ่ถึง 2 ใน 3 ของการจ้างงานรวม ซึ่งเป็นการยากที่จะจดบันทึกด้านรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก และต้องอาศัยความชำนาญทั้ง

ในการจัดเตรียมแบบสอบถามและการฝึกหัดผู้ทำการสอบถาม การพัฒนาแบบสอบถามด้านรายได้ จึงเป็นเรื่องสำคัญ

เมื่อมีความพร้อมทั้งด้านโปรแกรมสำเร็จรูปการแจกแจงเส้นความยากจนของแต่ละปัจเจกบุคคล พร้อมแบบสำรวจดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสนามสามารถนำไปใช้งานได้อย่างง่ายดายและคล่องตัว เมื่อได้ข้อมูลองค์ประกอบและที่ตั้งของครัวเรือนก็นำมาจัดบันทึกไว้ในแบบรายงาน และสามารถนำไปเทียบหาเส้นความยากจนของครัวเรือนตามโปรแกรมสำเร็จรูปได้โดยอัตโนมัติ พร้อมกับการสอบถามด้านรายได้ ก็จะสามารถนำมาเทียบประเมินได้ว่า ครัวเรือนนั้นจัดเป็นครัวเรือนยากจนหรือไม่ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ ถ้าครัวเรือนหนึ่งที่สอบถามมีสมาชิกที่ประกอบด้วย เด็กชายอายุระหว่าง 4-6 ปี จำนวน 1 คน เด็กหญิงอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 1 คน ผู้ชายอายุระหว่าง 30-59 ปี จำนวน 1 คน ผู้หญิงจำนวน 2 คน คนหนึ่งอายุระหว่าง 20-29 ปี อีกคนหนึ่งอายุมากกว่า 60 ปี และครัวเรือนนี้ตั้งอยู่ในเขตชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อมูลดังกล่าวเราจะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาพร้อมกับข้อมูลโปรแกรมเส้นความยากจนสำเร็จรูป ซึ่งจะให้ผลลัพธ์ว่า เส้นความยากจนเฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนนี้ เท่ากับ

$$\frac{619 + 726 + 1181 + 861 + 746}{5} = 827 \text{ บาท/เดือน/คน}$$

5

องค์ประกอบ

อายุ : ปี	ชาย (คน)	หญิง (คน)
4-6	1	0
10-12	0	1
20-29	0	1
30-59	1	
60+	0	1

สถานที่ตั้ง

ภาค	เทศบาล	สุขาภิบาล	ชนบท
ตะวันออกเฉียงเหนือ	-	-	1

4. การทดสอบการใช้ประโยชน์จากเครื่องชี้วัดเส้นความยากจนใหม่ในภาคสนาม

เนื่องจากการนำเกณฑ์เส้นความยากจนมาใช้ในการปฏิบัติงานจริงให้เป็นรูปธรรมตามมติคณะรัฐมนตรี นับเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติในระดับรากฐาน จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และจะต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นว่าเทคนิคใหม่ที่ได้คิดค้นขึ้นนั้นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองประเมินผลการพัฒนา นอกจากจะได้ริเริ่มประสานสร้างความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติ ตลอดจนจัดทำคู่มือปฏิบัติการ ทั้งในระดับ

นโยบายและภาคปฏิบัติแล้ว ยังได้ริเริ่มนำคู่มือดังกล่าวไปทดสอบในภาคสนามเพื่อตรวจสอบยืนยัน ความเป็นไปได้ทางเทคนิค ความสะดวกคล่องตัว ตลอดจนเพื่อสำรวจปัญหาอุปสรรคต่างๆ ใน ขั้นตอนการปฏิบัติ อันเป็นกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยปฏิบัติ โดยในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการนำคู่มือการใช้เกณฑ์เส้นความยากจนในระดับปฏิบัติไปทดสอบในภาคสนามแล้ว 2 ครั้ง

ครั้งแรก ที่จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีรายได้หลักจากการทำสวนยางและจากการท่องเที่ยว เป็นการออกสำรวจในช่วงต้นปี 2541 การเลือกจังหวัดกระบี่มีแรงจูงใจจาก ลักษณะพื้นฐานของจังหวัดที่เป็นทั้งพื้นที่เกษตรและพื้นที่ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ข้อมูลการวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในช่วง 2537-2539 โดยใช้ตัวเลขการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมาก ซึ่งพอจะหาคำอธิบายสนับสนุนในเบื้องต้นได้ว่า จังหวัดกระบี่ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นระยะที่เริ่มเปิดตัวให้เป็น จังหวัดท่องเที่ยวอย่างจริงจัง รายได้รวมของทางจังหวัดจากการท่องเที่ยวสูงขึ้นมากในปี 2538-2539 อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ปัญหาความยากจนในระดับจังหวัด มีข้อพึงระวังจากขนาดตัวอย่าง ในแต่ละจังหวัดในกรณีที่ขนาดตัวอย่างน้อยเกินไป อาจให้ภาพที่บิดเบือนได้ แต่จากการตรวจสอบความน่าเชื่อถือทางสถิติ (confident interval) ของจังหวัดกระบี่ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ การสำรวจทดสอบในครั้งนี้ครั้งแรกไม่ได้เคร่งครัดกับการกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบวิธีทางสถิติ แต่มุ่งเน้นการทดสอบทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระดับพื้นที่ ร่วมกับการทดสอบความเป็นไปได้และประสิทธิภาพของการใช้เส้นความยากจน ซึ่งนับว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ครั้งที่สอง เนื่องจากในเวลาต่อมา หน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสนใจนำเกณฑ์ชี้วัดความยากจนไปปรับใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายผู้สมควรได้รับบริการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีความริเริ่มที่จะใช้เกณฑ์ความยากจนดังกล่าว เป็นเครื่องมือประกอบการจัดเตรียมโครงการอาหารกลางวัน และโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษา ต่อมากองประเมินผลการพัฒนาจึงได้ถือโอกาสทำการทดสอบประสิทธิภาพของ เครื่องชี้วัดเส้นความยากจนในภาคสนามอย่างจริงจัง โดยได้มีโอกาสร่วมงานกับสำนักงานประกันสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อนำเส้นความยากจนไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการออกบัตรสวัสดิการรักษายาบาลผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีเป้าหมายดูแลคนยากจนโดยเฉพาะ โดยเลือกพื้นที่ทดสอบที่ตำบลโพธิ์ม่วงพันธ์ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ได้รับรายงานมา ในปี 2541 มีการออกบัตรรักษายาบาลผู้มีรายได้น้อยในระดับพื้นที่เกินกว่าเป้าหมายที่หน่วยนโยบายคือ สำนักงานประกันสุขภาพคาดการณ์ไว้มาก ในขณะที่ข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหาความยากจนของจังหวัดกลับชี้ให้เห็นว่าอ่างทองเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนในปี 2539 ต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ ในครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีทางสถิติในการสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) ประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบลโพธิ์ม่วงพันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการออกบัตรค่อนข้างสูง และมีระดับการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 3 ระดับ (ร่ำรวย ปานกลาง ยากจน) ตามข้อมูล กชช2ค ผลการทดสอบพบว่า มีการออกบัตรจำนวนไม่น้อยให้แก่ผู้ที่มิได้มีฐานะยาก

จนตามเกณฑ์เครื่องวัดความยากจน ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า ยังมีครัวเรือนยากจนที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการในรูปแบบใด ๆ ทั้งสิ้นอยู่ด้วย ทั้งนี้ทางปฏิบัติได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายคนจนโดยใช้เกณฑ์รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 2,800 บาทต่อเดือน ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงกับเส้นความยากจนใหม่ (โดยเฉลี่ยในปี 2539 ประมาณ 700 บาทต่อคนต่อเดือน แต่เส้นความยากจนใหม่นี้สามารถสะท้อนความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละครัวเรือนได้ด้วย

โดยสรุป จากการออกทดสอบในภาคสนาม มีข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากเส้นความยากจนดังต่อไปนี้

4.1 เส้นความยากจนใหม่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกับตัวชี้วัดอื่น ๆ ได้ดี ผลการทดสอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาคสนามทั้ง 2 ครั้ง ยืนยันได้ว่า เส้นความยากจนที่ได้พัฒนาขึ้นใหม่ พร้อมกับคู่มือการปฏิบัติงานสนามสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริงในระดับพื้นที่ และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพกว่าการพิจารณาความยากจนจากเกณฑ์รายได้ที่สมมติขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสามารถสะท้อนความต้องการของครัวเรือนและค่าครองชีพที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ได้ด้วย อนึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกันด้วยว่า การนำเกณฑ์เส้นความยากจนใหม่มาใช้ นับเป็นโอกาสให้ได้มีการจัดเตรียมแผนงาน/โครงการ โดยเฉพาะการกำหนดหลักเกณฑ์การค้นหากลุ่มเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมกว่าแนวปฏิบัติในอดีต แต่มีได้หมายความว่า ในทุกกรณีและทุกแผนงานโครงการจะต้องยึดถือเครื่องวัดเส้นความยากจนนี้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ตัวชี้วัดในการทำงานสามารถที่จะนำมาใช้ประกอบกันได้หลายตัว และอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี ดังตัวอย่าง ในกรณีการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมในรูปของการสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก การพิจารณาเกณฑ์อื่นๆ ด้านสังคม อาทิ ภาวะการขาดหัวหน้าครัวเรือน ภาวะที่ครัวเรือนมีสมาชิกที่เจ็บป่วยเรื้อรังหรือตัวชี้วัดที่สำคัญอื่นๆ ของ จปฐ. ยกเว้นตัวชี้วัดด้านเกณฑ์ความยากจน ก็ยังเป็นประโยชน์ที่ช่วยให้เห็นสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ ในระดับหมู่บ้านและครัวเรือนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ย่อมเป็นเกณฑ์องค์ประกอบสำคัญนอกเหนือจากการพิจารณาเกณฑ์ความยากจนของครัวเรือน แต่เกณฑ์การสำรวจความยากจนด้านรายได้นับเป็นเครื่องมือ (means test) สำคัญที่จะขาดมิได้และต้องพิจารณาใช้เกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมที่สุด อีกนัยหนึ่งตัวชี้วัดต่างๆ ล้วนแต่เป็นเพียงเครื่องมือของผู้จัดการโครงการหรือผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องมีดุลยพินิจในการนำมาใช้ประโยชน์อย่างมีหลักเกณฑ์เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์ ฉะนั้นการมีเครื่องวัดเส้นความยากจนใหม่ที่ดีกว่าเกณฑ์อื่นๆ หรือสามารถทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า ก็มิได้หมายความว่าเราจะต้องละทิ้งตัวชี้วัดอื่นๆ โดยสิ้นเชิง แต่ต้องเลือกใช้ประกอบกันหรือเสริมกันให้เหมาะสม ที่สำคัญคือ เราต้องคำนึงถึงเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นระบบเดียวกันในระหว่างหน่วยปฏิบัติต่างๆ

4.2 ความยากลำบากในการสอบถามด้านรายได้ของครัวเรือน ข้อกังวลที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยปฏิบัติ คือ ปัญหาในการสอบถามให้ได้ตัวเลขรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือน เนื่องจากโครงสร้างการประกอบอาชีพในสังคมไทยส่วนใหญ่ ยังอยู่ในภาคการผลิตที่ไม่เป็นระบบ

(informal sector) ซึ่งรวมถึงภาคเกษตรที่มีขนาดใหญ่มากด้วย รัฐบาลยังไม่สามารถจัดระบบให้มีการรายงานรายได้ในภาคการผลิตที่ไม่เป็นระบบ ส่วนหนึ่งจึงยังมีความเห็นว่า การนำเส้นความยากจนไปใช้ในทางปฏิบัติ ยังมีจุดอ่อนเช่นเดียวกับวิธีการเก่าๆ

อย่างไรก็ตาม จากการทดสอบในภาคสนาม เป็นที่ยอมรับว่า การออกแบบสอบถามด้านรายได้ เป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ซึ่งต้องการทั้งเทคนิคการตั้งคำถามที่เหมาะสม ตลอดจนต้องอาศัยความชำนาญของผู้สอบถาม แต่ความยุ่งยากดังกล่าวนี้มิได้หมายความว่า การประเมินรายได้ที่ชัดเจน จะไม่สามารถดำเนินการได้ สำหรับในภาคเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรก็ได้มีบทบาทสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลรายได้สุทธิโดยเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรอยู่แล้ว ดังนั้น ประเด็นความยุ่งยากในการสอบถามด้านรายได้ จึงไม่น่าจะเป็นข้ออ้างในการไม่ยอมรับการใช้ประโยชน์จากเส้นความยากจนดังกล่าว ตรงกันข้ามที่เรายังไม่มียุทธวิธีที่เป็นรูปธรรมกว่านี้ ประเด็นการสอบถามเรื่องรายได้เป็นเพียงอุปสรรคประการหนึ่ง ซึ่งเราควรจะได้ร่วมกันหาวิธีการแก้ไขต่อไป มิใช่เป็นปัจจัยที่จะเป็นเหตุให้เครื่องมือดังกล่าวใช้การไม่ได้ เนื่องจากการสอบถามและเรียนรู้ด้านรายได้ของประชาชนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเราต้องการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือขอบเขตการให้บริการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

4.3 ปัญหาของสังคมไทย แม้ว่าคนยากจนจะมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด ก่อนหน้าที่จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ แต่ปัญหายากจนอีกมิติหนึ่งคือ ยังมีประชาชนถึง 2 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ผู้ประกอบอาชีพอยู่ในภาคการผลิตที่ไม่เป็นระบบ นับว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงด้านรายได้ กล่าวคือ มีรายได้ไม่แน่นอนและขาดหลักประกันด้านรายได้ ดังที่ได้พบว่าคนที่มียาได้เหนือเส้นความยากจนไม่มากนักเพียงร้อยละ 120 ของเส้นความยากจนนั้น ยังมีอยู่ถึงร้อยละ 6 ของประชากรทั้งหมดหรือประมาณ 3.7 ล้านคน คนกลุ่มนี้เองที่ในทางปฏิบัติ มักจะถูกรวมไว้ในกลุ่มคนยากจนหรือถูกพิจารณาเข้ามาแทนที่คนยากจน เป็นเหตุให้รัฐมีภาระที่จะต้องดูแลในขอบเขตที่กว้างขวางมาก ในขณะทั้งงบประมาณมีจำกัด ดังเช่นในกรณีของการออกบัตรรักษาพยาบาลผู้มีรายได้น้อย รัฐบาลยังไม่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดแก้ปัญหาได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ในหลักการรัฐบาลจะต้องสามารถแจกแจงลักษณะการให้ความช่วยเหลือประชาชน 2 กลุ่มนี้ให้ชัดเจน ในกรณีของการดูแลคนเกือบจนคงจะต้องมีการพัฒนาระบบสวัสดิการในรูปแบบอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมสมทบของผู้รับบริการด้วย เพื่อให้ระบบการบริหารทรัพยากรมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

4.4 ข้อจำกัดด้านข้อมูล แม้เกณฑ์ความยากจนใหม่จะมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพมาก แต่ความสัมฤทธิ์ผล ก็ขึ้นอยู่กับความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือของข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นตัวกำหนดความถูกต้องแม่นยำในการวิเคราะห์ปัญหาความยากจน เป็นที่น่ายินดีที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ผลิตข้อมูลการสำรวจระดับชาติดังกล่าวที่น่าเชื่อถือออกมาอย่างสม่ำเสมอ จากจำนวนขนาดตัวอย่างประมาณ 32,000 ครัวเรือนในภาพรวมที่มากพอที่จะเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดของประเทศ วิธีการคัดเลือกตัวอย่างตลอดจนการประมวลผลข้อมูลที่ใช้หลักเกณฑ์และระเบียบวิธีทางสถิติที่ถูกต้อง ข้อมูลดังกล่าวยังมีความน่าเชื่อถือ

พอที่จะเป็นตัวแทนในระดับภูมิภาคได้อีกระดับหนึ่ง แต่เมื่อแจกแจงข้อมูลลงไปในระดับจังหวัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างในบางจังหวัดยังไม่มากพอที่จะสะท้อนปัญหาของจังหวัดได้อย่างน่าเชื่อถือด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ลดความเชื่อมั่นที่จะนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้ในระดับจังหวัด อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวนี้ก็ยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้ โดยพิจารณาปรับการนำเสนอปัญหาความยากจนในรูปของกลุ่มจังหวัดให้เป็นหน่วยย่อยลงมาจากระดับภูมิภาค เพื่อให้มีจำนวนตัวอย่างมากพอที่จะสะท้อนปัญหาของกลุ่มดังกล่าวได้ ซึ่งจะทำให้เรายังคงสามารถบรรลุเป้าหมายในการตรวจสอบปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ เพื่อการวางแผนจัดสรรทรัพยากรได้ อนึ่ง สำหรับการนำเกณฑ์เส้นความยากจนไปใช้ในการสำรวจหากลุ่มเป้าหมายโดยตรงในระดับปฏิบัตินั้นจะไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากและสมควรได้มีการผลักดันให้ใช้ในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวางต่อไป

5. โปรแกรมการคำนวณเส้นความยากจนใหม่

5.1 โปรแกรมและข้อมูลที่ใช้การคำนวณเส้นความยากจนใหม่ การคำนวณเส้นความยากจนใหม่ในระดับภาพรวมของทั้งประเทศ ภูมิภาค พื้นที่ และจังหวัด โดยใช้ฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สามารถคำนวณได้ทุก ๆ 2 ปี สำหรับในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจข้อมูลเพิ่มในปี 2542 ในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน โดยมีจำนวนตัวอย่างประมาณ 10,000 ครัวเรือน หรือประมาณหนึ่งในสามของการสำรวจปกติ โปรแกรมที่ใช้ในการคำนวณเส้นความยากจนใหม่เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ข้อมูลหลักที่ใช้ในการคำนวณประกอบด้วย

(1) ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey : SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูล SES จะประกอบด้วยข้อมูล 9 records การคำนวณเส้นความยากจนจะให้ข้อมูลเฉพาะ record ที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลของครัวเรือน และ record ที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลของสมาชิกในแต่ละครัวเรือน รายละเอียดของข้อมูลศึกษาได้จาก Data Dictionary

(2) ข้อมูลประชากรคาดประมาณ (Population Projection) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งสำนักสถิติแห่งชาติ จะจัดเตรียมให้พร้อมกับข้อมูล SES

(3) ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภค กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ โดยใช้ดัชนีราคาหมวดอาหาร และไม่ใช่อาหาร จำแนกรายภาคและรายพื้นที่ (ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศ ดัชนีราคาผู้บริโภคเขตชนบทของประเทศ)

(4) ข้อมูลราคา Calories ต่อบาท (ราคาเฉลี่ยของตะกร้าสุขาภิบาล) ที่ปรับด้วยรายพื้นที่ (spatial price indices) ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ผู้เชี่ยวชาญ (ศาสตราจารย์ นานัด คัความี) ได้พัฒนาเป็นข้อมูลสำเร็จรูปไว้แล้ว สามารถนำไปใช้ในการคำนวณปีต่อๆ ไปได้ โดยทำการปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค

5.2 ขั้นตอนในการจัดการข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

(1) install แผ่นข้อมูล SES ตามคำสั่งที่เขียนกำกับไว้บนแผ่น (A:/install) จะได้ฐานข้อมูลเป็น ASCII file

(2) ใช้ SPSS อ่านข้อมูล โดยใช้ Program ที่ 1 จะได้ข้อมูล 9 records

5.3 ขั้นตอนในการคำนวณ

ขั้นที่ 1 การปรับค่า Weight

- เนื่องจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน กำหนดให้ค่า weight เป็นจำนวนครัวเรือน แต่ในการศึกษาปัญหาความยากจน จำเป็นจะต้องคำนวณหาสัดส่วนและจำนวนคนจน ดังนั้น ในภาคคำนวณจะต้องปรับค่า weight จากจำนวนครัวเรือนให้เป็นจำนวนประชากร การปรับค่า weight จากจำนวนครัวเรือนให้เป็นจำนวนประชากรนั้น จะต้องนำน้ำหนักของครัวเรือน household weight ตัวแปร (a30) คูณด้วย household size (a01) ก็จะได้จำนวนประชากร เมื่อรวมจำนวนประชากรทั้งหมดแล้วพบว่าไม่เท่า (ต่ำกว่า) กับจำนวนประชากรคาดประมาณ (จำนวนข้อมูลคาดประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ดังนั้น เพื่อให้จำนวนประชากรในฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเท่ากับจำนวนประชากรคาดประมาณ จำเป็นต้องปรับค่า weight ใหม่ โดยกำหนดให้จำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ จังหวัด และภาค เท่ากับจำนวนประชากรคาดประมาณ (ให้สอดคล้องกับ id1 ถึง id7) ข้อมูลใน record ที่ 1 ประกอบด้วย 38 ตัวแปร ตัวแปร (a30) จะเป็นค่า household weight และ ตัวแปร (a01) เป็นค่า household size ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- compute, actual_pop = a01*a30 และ คำนวณค่า actual_pop ในแต่ละจังหวัด ใช้ Program ที่ 2

- นำค่า actual_pop ที่คำนวณได้ไป adjust กับข้อมูลประชากรคาดประมาณใน Excel หรือ Lotus แล้วจึงนำไปคำนวณ population weight ใหม่

- Run program โดยใช้ Program ที่ 3 ใน SPSS จะได้ตัวแปร population weight ใหม่ (pop) ซึ่งเมื่อ sum ค่าของ pop ทุกค่าแล้วจะได้จำนวนประชากรคาดประมาณ

- การคำนวณ actual population รายพื้นที่ (id 3) มีขั้นตอนการคำนวณเช่นเดียวกันกับการคำนวณ actual population จำแนกรายจังหวัด โดยใช้ ประชากรคาดประมาณรายพื้นที่ (เทศบาล สุขาภิบาล ชนบท)

- เมื่อได้ค่า population weight (pop) ใหม่แล้ว ให้คำนวณ household size ใหม่ ดังนี้
compute, hhlods = pop/household size (a01)

- Sort cases by id 1, id 2, id 3, id 4, id 5, id 6,

- Save file record ที่ 1

ขั้นที่ 2

● เปิดข้อมูล Record ที่ 2 โดยใช้ SPSS ข้อมูลจะประกอบด้วยตัวแปร 30 ตัวแปร เป็นข้อมูลรายละเอียดของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือนตัวอย่าง จากตัวแปร อายุ และ เพศ ของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือนตัวอย่าง สามารถนำมาคำนวณความต้องการพลังงาน (Calories) ต่อคน โดยใช้ Program ที่ 4

- Sort case by id 1, id 2, id 3, id 4, id 5, id 6,
- Merge file กับ Record ที่ 1 โดย merge เฉพาะ hholds variable ตาม Program ที่ 5

● เมื่อ Merge file แล้วค่า hholds จะปรากฏเฉพาะสมาชิกคนแรกของแต่ละครัวเรือนเท่านั้น และจะต้อง fill ค่า hholds ลงไปให้ครบ โดยใช้ Program ที่ 6 แล้ว sum ค่า hholds จะต้องได้เท่ากับจำนวนประชากรคาดประมาณ

-Data, split file, compare group (id1, id2,, id6)

-Transform, replace, missing value hhold = SMEAN

-Data, split file, reset.

● check ค่า calories เฉลี่ย เพื่อตรวจสอบดูว่าค่าที่ได้จะต้องเท่ากับค่า calories เฉลี่ย ใน record ที่ 1

- Save file Record ที่ 2

● จากข้อมูลใน record ที่ 2 บนหน้าจอที่กำลังทำงานอยู่ ใช้คำสั่ง

- weight by hholds

- Data Aggregate

break id 1, id 2, id 3, id 4, id 5, id 6

Cal = Mean (Cal)

Aggr. Sav จะเป็น file ใหม่ที่ประกอบด้วย ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัวแปรคือ id 1, id 2, id 3, id 4, id 5, id 6, Cal

- Merge file โดย add variable จาก file ใน record ที่ 1 ทั้งหมดแล้ว OK

● จากข้อมูลใน record ที่ 1 บนหน้าจอที่ทำงานอยู่ Check ค่า Calories เฉลี่ย โดย weight by pop ซึ่ง ค่า calories เฉลี่ย จะต้องเท่ากับ Calories เฉลี่ย ที่คำนวณจาก Record ที่ 2

• คำนวณตัวแปร P-line โดย Compute, $P\text{-line} = Cal * \text{ราคา Cal ต่อบาท} * \text{สัดส่วนค่าใช้จ่ายอาหารและค่าใช้จ่ายรวม โดยใช้ Program ที่ 7}$

• คำนวณค่า welfare โดย Compute, $wel = \text{รายได้ (a 28)} / P\text{-line} * 100$ คำนวณค่า z, gap, fgt โดยใช้ Program ที่ 8

6. อนาคตของเส้นความยากจนใหม่

เป็นที่ชัดเจนว่า ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยต้องหันกลับมาทบทวนวิธีการทำงาน เพื่อให้บริการต่าง ๆ ของภาครัฐ โดยเฉพาะการให้บริการด้านสังคมและการลดผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถึงเวลาที่รัฐจะต้องมี

- เกณฑ์หรือเครื่องมือที่จะแจกแจงและจัดลำดับความสำคัญ กลุ่มเป้าหมายที่รัฐสมควรจะให้ความเอาใจใส่ดูแลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตอันใกล้ การดูแลลดผลกระทบจากวิกฤตคงจะมีใช่เป็นการจัดมาตรการในลักษณะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอีกต่อไป หากแต่รัฐจะต้องมีการวางแผนจัดระบบการให้หลักประกันทางสังคมหรือระบบสวัสดิการสังคมที่มีแบบแผนชัดเจน เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งในอดีตการดำเนินงานในส่วนนี้ยังเป็นเพียงการให้บริการโดยหน่วยงานต่าง ๆ แบบแยกส่วน ไม่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย ขาดแบบแผน การพิจารณาทุกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นระบบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกณฑ์เส้นความยากจนใหม่ได้รับการทดสอบแล้วว่า มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นช่วงของการปรับตัวของหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ ให้เข้ากับสถานการณ์ต่อไป จะเห็นกระแสดังกล่าวที่ต้องการใช้เครื่องมือที่เป็นรูปธรรม อาทิ การใช้ประโยชน์จากเส้นความยากจนใหม่มากยิ่งขึ้น

6.1 แรงผลักดันจากภายนอก ภายใต้กระแสผลักดันให้มีการปรับโครงสร้างการดำเนินงานของภาครัฐ โดยเฉพาะระบบการใช้จ่ายงบประมาณ โดยธนาคารโลกได้ให้เงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างภาครัฐ (Public Sector Reform Loan) นั้น ได้มีการกำหนดเป็นเงื่อนไขให้รัฐต้องทำการปฏิรูประบบการใช้จ่ายงบประมาณในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเพื่อให้บริการด้านสังคม จึงได้กำหนดไว้เป็นเงื่อนไขให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ปัญหาความยากจนและประเมินการใช้จ่ายให้บริการสังคมและสวัสดิการต่าง ๆ ของภาครัฐว่าถึงมือประชาชนผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสมากน้อยเพียงใด โดยได้กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือเส้นความยากจนใหม่ที่ได้มีการริเริ่มนำไปใช้ในทางปฏิบัติแล้วนั้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ เพื่อเป็นการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภายใต้เงินกู้ดังกล่าวยังได้พยายามผลักดันให้มีการเพิ่มความถี่ในการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลสถานะเศรษฐกิจและสังคม จากเดิมที่ได้ดำเนินการเป็นประจำทุก 2 ปี ให้มีผลดำเนินการทุกปี พร้อมกับเพิ่มคำถามเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงประเด็นการใช้จ่ายให้บริการสังคมของภาครัฐกับกลุ่มเป้าหมายคนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ให้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (multi-purpose survey) นับเป็นข้อผูกพันให้มีการใช้ประโยชน์จากเกณฑ์เส้นความยากจนใหม่อย่างต่อเนื่อง ในการนี้หากหน่วยปฏิบัติมีการนำเกณฑ์เส้นความยากจนไปใช้ใน

การจัดเตรียมกลุ่มเป้าหมายภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ ด้วยแล้วก็จะเป็นการสร้างระบบที่เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและง่ายต่อการตรวจสอบความสำเร็จ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคมากขึ้น

6.2 แรงผลักดันจากภายใน ความกล้าในการใช้เกณฑ์วัดความยากจนจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้มีเสียงเรียกร้องจากหน่วยปฏิบัติให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดระบบรวบรวมข้อมูลการสำรวจคนยากจนในภาคสนาม โดยใช้เกณฑ์เส้นความยากจนใหม่และโปรแกรมสำเร็จรูปที่ได้จัดทำขึ้นแล้วขึ้นทะเบียนไว้เป็นระยะๆ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถประสานดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบความซ้ำซ้อนในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานได้ในเวลาเดียวกัน

6.3 การปรับปรุงฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม หากมีการใช้ประโยชน์จากเกณฑ์เส้นความยากจนใหม่อย่างแพร่หลาย รัฐก็จะต้องหันมาให้ความสำคัญและเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการจัดเตรียมและจัดเก็บข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยเฉพาะข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey) เพิ่มขึ้นด้วย ตามแนวทางที่ธนาคารโลกได้มาเสนอแนะไว้ นอกจากนี้ก็น่าจะเป็นโอกาสที่รัฐจะได้ให้ความสำคัญสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนตัวอย่างการสำรวจในระดับจังหวัด เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

โปรแกรมการคำนวณเส้นความชากจนใหม่

Program 1 : read SES data

SET

BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS

UNDEFINED=WARN.

DATA LIST

FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3 4-4
id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 a01 15-16 a02 17-17 a03 18-18
a04 19-19 a05 20-20 a06 21-22 a07 23-24 a08 25-25 a09 26-27 a10 28-30
a11 31-31 a12 32-32 a13 33-34 a14 35-35 a15 36-37 a16 38-39 a17 40-41
a18 42-43 a19 44-45 a20 46-47 a21 48-49 a22 50-51 a23 52-55 a24 56-57
a25 58-67 a26 68-73 a27 74-79 a28 80-85 a29 86-91 a30 92-102 .

EXECUTE.

FILTER OFF.

USE ALL.

SELECT IF(id7=1).

EXECUTE.

SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\v01_98.sav'

/COMPRESSED.

SET

BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS

UNDEFINED=WARN.

DATA LIST

FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3 4-4 id4
5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 b01 15 -16 b02 17-17 b03 18-18 b04
19-20 b05 21-21 b06 22-22 b07 23-24 b08 25-27 b09 28-28 b10 29-29 b11 30-
32 b12 33-33 b13 34-34 b14 35-40 b15 41-46 b16 47-52 b17 53-58 b18 59-64
b19 65-70 b20 71-76 b21 77-82 b22 83-83 .

EXECUTE.

FILTER OFF.

USE ALL.

SELECT IF(id7=2).

EXECUTE.

SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\02_98.sav'

/COMPRESSED.

SET

BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS

UNDEFINED=WARN.

DATA LIST

FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3

4-4 id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 cc1 15-16 cv1 17-22 cc2 23-24

cv2 25-30 cc3 31-32 cv3 33-38 cc4 39-40 cv4 41-46 cc5 47-48 cv5 49-54 cc6

55-56 cv6 57-62 cc7 63-64 cv7 65-70 cc8 71-72 cv8 73-78 cc9 79-80 cv9 81

-86 cc10 87-88 cv10 89-94 cc11 95-96 cv11 97-102 cc12 103-104 cv12 105-110

cc13 111-112 cv13 113-118 cc14 119-120 cv14 121-126 .

EXECUTE.

FILTER OFF.

USE ALL.

SELECT IF(id7=3).

EXECUTE.

SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\03_98.sav'

/COMPRESSED.

SET

BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS

UNDEFINED=WARN.

DATA LIST

FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3

4-4 id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 dc1 15-17 dv1 18-24 dc2 25-27

dv2 28-34 dc3 35-37 dv3 38-44 dc4 45-47 dv4 48-54 dc5 55-57 dv5 58-64 dc6

65-67 dv6 68-74 dc7 75-77 dv7 78-84 dc8 85-87 dv8 88-94 dc9 95-97 dv9 98-

104 dc10 105-107 dv10 108-114 dc11 115-117 dv11 118-124 .

EXECUTE.

FILTER OFF.


```

USE ALL.
SELECT IF(id7=4).
EXECUTE.
SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\r04_98.sav'
  /COMPRESSED.

```

```

SET
BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS
UNDEFINED=WARN.

```

DATA LIST

```

FILE='c:\ses_q4_98\r04.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3
4-4 id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 e01 15 -15 e02 16-16
e03 17-17 e04 18-18 e05 19-19 e06 20-20 e07 21-21 e08 22-22 e09 23-23 e10
24-24 e11 25-25 e12 26-26 e13 27-31 e14 32-36 e15 37-42 e16 43-43 e17 44-
44 e18 45-45 e19 46-46 e20 47-47 e21 48-48 e22 49-49 e23 50-50 e24
51-51 e25 52-52 e26 53-53 e27 54-54 e28 55-55 e29 56-56 e30 57-57 e31 58-
58 e32 59-59 e33 60-60 e34 61-62 e35 63-64 e36 65-65 e37 66-66 e38 67-67
e39 68-68 e40 69-69 e41 70-70 .

```

```

EXECUTE.
FILTER OFF.

```

```

USE ALL.
SELECT IF(id7=5).
EXECUTE.
SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\r05_98.sav'
  /COMPRESSED.

```

```

SET
BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS
UNDEFINED=WARN.

```

DATA LIST

```

FILE='c:\ses_q4_98\r04.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3
4-4 id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 fg1 15-17 fi1 18-19 fs1 20-20
fv1 21-26 fg2 27-29 fi2 30-31 fs2 32-32 fv2 33-38 fg3 39-41 fi3 42-43 fs3 44-44
fv3 45-50 fg4 51-53 fi4 54-55 fs4 56-56 fv4 57-62 fg5 63-65 fi5 66-67 fs5 68-68

```

```
fv5 69-74 fg6 75-77 fi6 78-79 fs6 80-80 fv6 81-86 fg7 87-89 fi7 90-91 fs7 92-92
fv7 93-98 fg8 99-101 fi8 102-103 fs8 104-104 fv8 105-110 fg9 111-113 fi9 114-
115 fs9 116-116 fv9 117-122 .
```

```
EXECUTE.
```

```
FILTER OFF.
```

```
USE ALL.
```

```
SELECT IF(id7=6).
```

```
EXECUTE.
```

```
SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\06_98.sav'
```

```
/COMPRESSED.
```

```
SET
```

```
BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS
```

```
UNDEFINED=WARN.
```

```
DATA LIST
```

```
FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3
4-4 id4 5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 gg1 15-16 gs1 17-17 gv1 18-22
gg2 23-24 gs2 25-25 gv2 26-30 gg3 31-32 gs3 33-33 gv3 34-38 gg4 39-40 gs4
41-41 gv4 42-46 gg5 47-48 gs5 49-49 gv5 50-54 gg6 55-56 gs6 57-57 gv6 58-62
gg7 63-64 gs7 65-65 gv7 66-70 gg8 71-72 gs8 73-73 gv8 74-78 gg9 79-80 gs9
81-81 gv9 82-86 gg10 87-88 gs10 89-89 gv10 90-94 gg11 95-96 gs11 97-97
gv11 98-102 gg12 103-104 gs12 105-105 gv12 106-110 gg13 111-112 gs13 113-
113 gv13 114-118 gg14 119-120 gs14 121-121 gv14 122-126 .
```

```
EXECUTE.
```

```
FILTER OFF.
```

```
USE ALL.
```

```
SELECT IF(id7=7).
```

```
EXECUTE.
```

```
SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\07_98.sav'
```

```
/COMPRESSED.
```

```
SET
```

```
BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS
```

```
UNDEFINED=WARN.
```

DATA LIST

```
FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3 4-4 id4  
5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 hc1 15-17 hv1 18-23 hc2 24-26 hv2  
27-32 hc3 33-35 hv3 36-41 hc4 42-44 hv4 45-50 hc5 51-53 hv5 54-59 hc6 60-62  
hv6 63-68 hc7 69-71 hv7 72-77 hc8 78-80 hv8 81-86 hc9 87-89 hv9 90-95 hc10  
96-98 hv10 99-104 hc11 105-107 hv11 108-113 hc12 114-116 hv12 117-122 .
```

EXECUTE.

FILTER OFF.

USE ALL.

SELECT IF(id7=8).

EXECUTE.

SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\r08_98.sav'

/COMPRESSED.

SET

BLANKS=SYSMIS BLANKS=SYSMIS

UNDEFINED=WARN.

DATA LIST

```
FILE='c:\ses_q4_98\q4.dat' FIXED RECORDS=1 TABLE /1 id1 1-1 id2 2-3 id3 4-4 id4  
5-7 id5 8-8 id6 9-10 id7 11-12 id8 13-14 jc1 15-17 jv1 18-23 jc2 24-26 jv2 27-  
32 jc3 33-35 jv3 36-41 jc4 42-44 jv4 45-50 jc5 51-53 jv5 54-59 jc6 60-62 jv6  
63-68 jc7 69-71 jv7 72-77 jc8 78-80 jv8 81-86 jc9 87-89 jv9 90-95 jc10 96-98  
jv10 99-104 jc11 105-107 jv11 108-113 jc12 114-116 jv12 117-122 .
```

EXECUTE.

FILTER OFF.

USE ALL.

SELECT IF(id7=9).

EXECUTE.

SAVE OUTFILE='c:\ses_q4_98\r09_98.sav'

/COMPRESSED.

Program 2 : calculate actual_population by changwats

COMPUTE actual_p = a01 * a30 .

EXECUTE .

MEANS

TABLES=actual_p BY chw

/CELLS MEAN .

Note : copy actual_population by chw to Excel or Lotus then calculate proportion of actual_pop and population projection. The figures in the program 3 are the proportion of actual_pop and population projection.

Program 3 : Adjust population weight

IF(id5=1 & chwbrmn= 1) pop=pop*0.8344.
IF(id5=1 & chwbrmn= 2) pop=pop*1.1942.
IF(id5=1 & chwbrmn= 3) pop=pop*0.9392.
IF(id5=1 & chwbrmn= 4) pop=pop*1.0128.
IF(id5=1 & chwbrmn= 5) pop=pop*0.9731.
IF(id5=1 & chwbrmn= 6) pop=pop*1.0733.
IF(id5=1 & chwbrmn= 7) pop=pop*0.9766.
IF(id5=1 & chwbrmn= 8) pop=pop*1.0875.
IF(id5=1 & chwbrmn= 9) pop=pop*1.1419.
IF(id5=1 & chwbrmn= 10) pop=pop* 0.9859.
IF(id5=1 & chwbrmn= 11) pop=pop* 1.0640.
IF(id5=1 & chwbrmn= 12) pop=pop* 1.0278.
IF(id5=1 & chwbrmn= 13) pop=pop* 0.9637.
IF(id5=1 & chwbrmn= 14) pop=pop* 0.9721.
IF(id5=1 & chwbrmn= 15) pop=pop* 1.2782.
IF(id5=1 & chwbrmn= 16) pop=pop* 1.0742.
IF(id5=1 & chwbrmn= 17) pop=pop* 0.9969.
IF(id5=1 & chwbrmn= 18) pop=pop* 1.1422.
IF(id5=1 & chwbrmn= 19) pop=pop* 1.1494.
IF(id5=1 & chwbrmn= 20) pop=pop* 0.9456.

IF(id5=1 & chwbrmn= 21) pop=pop* 1.0054.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 22) pop=pop* 0.9744.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 23) pop=pop* 1.0545.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 24) pop=pop* 1.1366.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 25) pop=pop* 0.9361.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 26) pop=pop* 0.9117.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 27) pop=pop* 1.0121.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 28) pop=pop* 1.1874.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 29) pop=pop* 1.0718.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 30) pop=pop* 0.9777.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 31) pop=pop* 1.1327.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 32) pop=pop* 1.1752.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 33) pop=pop* 0.8976.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 34) pop=pop* 2.0378.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 35) pop=pop* 0.4244.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 36) pop=pop* 1.2177.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 37) pop=pop* 1.0519.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 38) pop=pop* 1.1097.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 39) pop=pop* 0.9941.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 40) pop=pop* 0.9691.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 41) pop=pop* 1.2716.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 42) pop=pop* 0.9341.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 43) pop=pop* 0.7497.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 44) pop=pop* 0.8954.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 45) pop=pop* 1.0302.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 46) pop=pop* 0.9993.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 47) pop=pop* 1.0837.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 48) pop=pop* 1.0765.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 49) pop=pop* 1.0718.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 50) pop=pop* 1.0338.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 51) pop=pop* 1.0201.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 52) pop=pop* 0.8829.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 53) pop=pop* 0.9218.
 IF(id5=1 & chwbrmn= 54) pop=pop* 1.0178.

IF(id5=1 & chwbn= 55) pop=pop* 1.0753.
 IF(id5=1 & chwbn= 56) pop=pop* 0.9439.
 IF(id5=1 & chwbn= 57) pop=pop* 1.4371.
 IF(id5=1 & chwbn= 58) pop=pop* 0.9779.
 IF(id5=1 & chwbn= 59) pop=pop* 0.9259.
 IF(id5=1 & chwbn= 60) pop=pop* 0.9766.
 IF(id5=1 & chwbn= 61) pop=pop* 1.2824.
 IF(id5=1 & chwbn= 62) pop=pop* 1.1324.
 IF(id5=1 & chwbn= 63) pop=pop* 1.0285.
 IF(id5=1 & chwbn= 64) pop=pop* 0.9882.
 IF(id5=1 & chwbn= 65) pop=pop* 1.0289.
 IF(id5=1 & chwbn= 66) pop=pop* 0.9298.
 IF(id5=1 & chwbn= 67) pop=pop* 1.0157.
 IF(id5=1 & chwbn= 68) pop=pop* 1.0021.
 IF(id5=1 & chwbn= 69) pop=pop* 1.0192.
 IF(id5=1 & chwbn= 70) pop=pop* 1.1451.
 IF(id5=1 & chwbn= 71) pop=pop* 1.0278.
 IF(id5=1 & chwbn= 72) pop=pop* 1.2020.
 IF(id5=1 & chwbn= 73) pop=pop* 0.9993.
 IF(id5=1 & chwbn= 74) pop=pop* 0.9596.
 IF(id5=1 & chwbn= 75) pop=pop* 0.9039.
 IF(id5=1 & chwbn= 76) pop=pop* 1.0005.
 IF(id5=2 & chwbn= 1) pop=pop* 1.0787 .
 IF(id5=2 & chwbn= 2) pop=pop* 0.9883 .
 IF(id5=2 & chwbn= 3) pop=pop* 1.0319 .
 IF(id5=2 & chwbn= 4) pop=pop* 0.9849 .
 IF(id5=2 & chwbn= 5) pop=pop* 0.9994 .
 IF(id5=2 & chwbn= 6) pop=pop* 1.0264 .
 IF(id5=2 & chwbn= 7) pop=pop* 1.1682 .
 IF(id5=2 & chwbn= 8) pop=pop* 1.0916 .
 IF(id5=2 & chwbn= 9) pop=pop* 1.0378 .
 IF(id5=2 & chwbn= 10) pop=pop* 1.1115 .
 IF(id5=2 & chwbn= 11) pop=pop* 0.9856.
 IF(id5=2 & chwbn= 12) pop=pop* 0.9685.

IF(id5=2 & chwbrmn= 13) pop=pop* 1.0931.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 14) pop=pop* 1.0477.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 15) pop=pop* 1.1672.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 16) pop=pop* 1.0643.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 17) pop=pop* 0.9703.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 18) pop=pop* 1.0785.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 19) pop=pop* 1.1617.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 20) pop=pop* 0.9933.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 21) pop=pop* 0.9669.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 22) pop=pop* 0.9685.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 23) pop=pop* 1.0902.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 24) pop=pop* 0.9708.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 25) pop=pop* 0.9524.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 26) pop=pop* 1.0317.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 27) pop=pop* 1.0725.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 28) pop=pop* 1.0710.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 29) pop=pop* 1.1726.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 30) pop=pop* 1.0467.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 31) pop=pop* 1.0867.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 32) pop=pop* 1.1554.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 33) pop=pop* 1.0220.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 34) pop=pop* 2.1584.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 35) pop=pop* 0.4921.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 36) pop=pop* 1.0846.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 37) pop=pop* 1.0634.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 38) pop=pop* 1.1496.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 39) pop=pop* 0.9770.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 40) pop=pop* 1.0870.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 41) pop=pop* 1.0836.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 42) pop=pop* 0.9785.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 43) pop=pop* 1.0565.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 44) pop=pop* 0.9548.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 45) pop=pop* 1.0071.
 IF(id5=2 & chwbrmn= 46) pop=pop* 1.1742.

IF(id5=2 & chwbn= 47) pop=pop* 1.1572.
 IF(id5=2 & chwbn= 48) pop=pop* 1.1170.
 IF(id5=2 & chwbn= 49) pop=pop* 1.1463.
 IF(id5=2 & chwbn= 50) pop=pop* 1.0030.
 IF(id5=2 & chwbn= 51) pop=pop* 1.0879.
 IF(id5=2 & chwbn= 52) pop=pop* 1.0690.
 IF(id5=2 & chwbn= 53) pop=pop* 0.9350.
 IF(id5=2 & chwbn= 54) pop=pop* 1.0917.
 IF(id5=2 & chwbn= 55) pop=pop* 1.1543.
 IF(id5=2 & chwbn= 56) pop=pop* 1.1025.
 IF(id5=2 & chwbn= 57) pop=pop* 1.3157.
 IF(id5=2 & chwbn= 58) pop=pop* 1.2779.
 IF(id5=2 & chwbn= 59) pop=pop* 1.0693.
 IF(id5=2 & chwbn= 60) pop=pop* 1.0142.
 IF(id5=2 & chwbn= 61) pop=pop* 0.9977.
 IF(id5=2 & chwbn= 62) pop=pop* 0.9649.
 IF(id5=2 & chwbn= 63) pop=pop* 1.0439.
 IF(id5=2 & chwbn= 64) pop=pop* 0.9947.
 IF(id5=2 & chwbn= 65) pop=pop* 1.0419.
 IF(id5=2 & chwbn= 66) pop=pop* 1.0195.
 IF(id5=2 & chwbn= 67) pop=pop* 1.0335.
 IF(id5=2 & chwbn= 68) pop=pop* 0.9897.
 IF(id5=2 & chwbn= 69) pop=pop* 0.9395.
 IF(id5=2 & chwbn= 70) pop=pop* 1.0952.
 IF(id5=2 & chwbn= 71) pop=pop* 0.9483.
 IF(id5=2 & chwbn= 72) pop=pop* 1.0607.
 IF(id5=2 & chwbn= 73) pop=pop* 0.8972.
 IF(id5=2 & chwbn= 74) pop=pop* 1.0287.
 IF(id5=2 & chwbn= 75) pop=pop* 0.9381.
 IF(id5=2 & chwbn= 76) pop=pop* 0.9602.
 IF(id5=3 & chwbn= 1) pop=pop* 1.1077.
 IF(id5=3 & chwbn= 2) pop=pop* 1.0621.
 IF(id5=3 & chwbn= 3) pop=pop* 0.9093.
 IF(id5=3 & chwbn= 4) pop=pop* 0.9407.

IF(id5=3 & chwbrmn= 5) pop=pop* 1.0776.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 6) pop=pop* 1.0142.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 7) pop=pop* 0.8879.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 8) pop=pop* 1.2325.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 9) pop=pop* 1.0437.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 10) pop=pop* 1.1884.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 11) pop=pop* 0.9889.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 12) pop=pop* 1.0563.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 13) pop=pop* 1.0778.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 14) pop=pop* 1.0532.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 15) pop=pop* 1.1807.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 16) pop=pop* 0.9972.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 17) pop=pop* 0.8963.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 18) pop=pop* 1.0185.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 19) pop=pop* 1.2551.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 20) pop=pop* 1.0674.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 21) pop=pop* 1.0897.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 22) pop=pop* 0.8882.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 23) pop=pop* 1.0825.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 24) pop=pop* 1.0522.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 25) pop=pop* 0.9827.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 26) pop=pop* 0.9749.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 27) pop=pop* 0.9888.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 28) pop=pop* 0.9435.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 29) pop=pop* 1.1364.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 30) pop=pop* 1.0980.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 31) pop=pop* 0.8635.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 32) pop=pop* 1.1707.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 33) pop=pop* 1.0510.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 34) pop=pop* 2.0286.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 35) pop=pop* 0.4624.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 36) pop=pop* 1.3047.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 37) pop=pop* 1.0554.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 38) pop=pop* 1.1338.

IF(id5=3 & chwbrmn= 39) pop=pop* 0.9979.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 40) pop=pop* 1.0662.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 41) pop=pop* 1.1739.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 42) pop=pop* 1.0235.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 43) pop=pop* 0.9664.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 44) pop=pop* 0.9274.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 45) pop=pop* 0.9547.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 46) pop=pop* 0.8512.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 47) pop=pop* 1.2184.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 48) pop=pop* 0.9955.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 49) pop=pop* 0.9725.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 50) pop=pop* 1.0423.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 51) pop=pop* 1.0885.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 52) pop=pop* 0.9444.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 53) pop=pop* 0.9155.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 54) pop=pop* 1.0230.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 55) pop=pop* 1.0562.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 56) pop=pop* 0.8565.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 57) pop=pop* 1.1080.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 58) pop=pop* 0.9576.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 59) pop=pop* 1.2159.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 60) pop=pop* 0.9366.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 61) pop=pop* 1.1404.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 62) pop=pop* 0.8627.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 63) pop=pop* 0.9657.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 64) pop=pop* 0.9835.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 65) pop=pop* 1.0228.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 66) pop=pop* 0.9828.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 67) pop=pop* 1.1808.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 68) pop=pop* 1.0203.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 69) pop=pop* 1.0709.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 70) pop=pop* 1.0191.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 71) pop=pop* 0.9322.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 72) pop=pop* 1.1268.

IF(id5=3 & chwbrmn= 73) pop=pop* 1.0505.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 74) pop=pop* 1.0146.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 75) pop=pop* 1.0406.
 IF(id5=3 & chwbrmn= 76) pop=pop* 1.0489.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 1) pop=pop* 0.9473 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 2) pop=pop* 1.1686 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 3) pop=pop* 0.9090 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 4) pop=pop* 0.9516 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 5) pop=pop* 1.0634 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 6) pop=pop* 1.0865 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 7) pop=pop* 1.1496 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 8) pop=pop* 1.2119 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 9) pop=pop* 1.0208 .
 IF(id5=4 & chwbrmn= 10) pop=pop* 1.0959.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 11) pop=pop* 0.9035.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 12) pop=pop* 0.9917.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 13) pop=pop* 1.0716.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 14) pop=pop* 0.9747.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 15) pop=pop* 0.9507.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 16) pop=pop* 1.0586.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 17) pop=pop* 0.9768.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 18) pop=pop* 1.0573.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 19) pop=pop* 1.1262.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 20) pop=pop* 1.0947.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 21) pop=pop* 0.9904.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 22) pop=pop* 0.9638.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 23) pop=pop* 1.0184.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 24) pop=pop* 1.0232.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 25) pop=pop* 1.0613.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 26) pop=pop* 0.8711.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 27) pop=pop* 0.9326.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 28) pop=pop* 1.3109.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 29) pop=pop* 1.1129.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 30) pop=pop* 1.0233.

IF(id5=4 & chwbrmn= 31) pop=pop* 0.9847.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 32) pop=pop* 1.2195.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 33) pop=pop* 1.0822.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 34) pop=pop* 0.8640.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 35) pop=pop* 1.1145.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 36) pop=pop* 1.0168.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 37) pop=pop* 0.9070.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 38) pop=pop* 1.0450.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 39) pop=pop* 1.0430.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 40) pop=pop* 1.0212.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 41) pop=pop* 1.5110.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 42) pop=pop* 1.0194.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 43) pop=pop* 1.0045.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 44) pop=pop* 0.9441.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 45) pop=pop* 1.0480.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 46) pop=pop* 0.9103.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 47) pop=pop* 1.0112.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 48) pop=pop* 1.0819.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 49) pop=pop* 1.1409.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 50) pop=pop* 0.9871.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 51) pop=pop* 1.1393.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 52) pop=pop* 1.0153.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 53) pop=pop* 0.9233.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 54) pop=pop* 0.9521.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 55) pop=pop* 1.2516.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 56) pop=pop* 1.0190.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 57) pop=pop* 1.4275.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 58) pop=pop* 1.0567.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 59) pop=pop* 1.1161.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 60) pop=pop* 0.9979.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 61) pop=pop* 1.1127.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 62) pop=pop* 0.9926.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 63) pop=pop* 1.1308.
 IF(id5=4 & chwbrmn= 64) pop=pop* 1.0089.

```

IF(id5=4 & chwbn= 65) pop=pop* 1.0134.
IF(id5=4 & chwbn= 66) pop=pop* 0.9419.
IF(id5=4 & chwbn= 67) pop=pop* 0.9999.
IF(id5=4 & chwbn= 68) pop=pop* 0.9613.
IF(id5=4 & chwbn= 69) pop=pop* 1.1296.
IF(id5=4 & chwbn= 70) pop=pop* 0.9847.
IF(id5=4 & chwbn= 71) pop=pop* 0.9642.
IF(id5=4 & chwbn= 72) pop=pop* 1.0266.
IF(id5=4 & chwbn= 73) pop=pop* 0.9654.
IF(id5=4 & chwbn= 74) pop=pop* 0.9887.
IF(id5=4 & chwbn= 75) pop=pop* 0.9891.
IF(id5=4 & chwbn= 76) pop=pop* 0.9528.
Execute.

```

```

IF(id5=1 & id3=1) pop=pop*1.06022464818411.
IF(id5=1 & id3=2) pop=pop*1.03397084313137.
IF(id5=1 & id3=3) pop=pop*0.978324923318073.
IF(id5=2 & id3=1) pop=pop*1.04283827980315.
IF(id5=2 & id3=3) pop=pop*0.979919825779193.
IF(id5=3 & id3=1) pop=pop*1.06356409407088.
IF(id5=3 & id3=2) pop=pop*1.01837543714279.
IF(id5=3 & id3=3) pop=pop*0.979508039003057.
IF(id5=4 & id3=1) pop=pop*1.07939880898773.
IF(id5=4 & id3=2) pop=pop*1.02835231610561.
IF(id5=4 & id3=3) pop=pop*0.974068896828198.
Execute.

```

Program 4 : required calories per person

```

-----
IF(b04 >=0 and b04<=3 and b03 = 1 ) calorie = 1200 .
IF(b04 >=4 and b04<=6 and b03 = 1 ) calorie = 1450 .
IF(b04 >=7 and b04<=9 and b03 = 1 ) calorie = 1600 .
IF(b04 >= 10 and b04<= 12 and b03 = 1 ) calorie = 1850 .
IF(b04 >= 13 and b04<= 15 and b03 = 1 ) calorie = 2300 .

```

```

IF(b04 >= 16 and b04<= 19 and b03 = 1 ) calorie = 2400 .
IF(b04 >= 20 and b04<= 29 and b03 = 1 ) calorie = 2787 .
IF(b04 >= 30 and b04<= 59 and b03 = 1 ) calorie = 2767 .
IF(b04 >= 60 and b03 = 1 ) calorie = 1969 .
IF(b04 >= 0 and b04 <= 3 and b03 = 2 ) calorie = 1200.
IF(b04 >= 4 and b04<= 6 and b03 = 2 ) calorie = 1450.
IF(b04 >= 7 and b04<= 9 and b03 = 2 ) calorie = 1600.
IF(b04 >= 10 and b04<= 12 and b03 = 2 ) calorie = 1700 .
IF(b04 >= 13 and b04<= 15 and b03 = 2 ) calorie = 2000 .
IF(b04 >= 16 and b04<= 19 and b03 = 2 ) calorie = 1850 .
IF(b04 >= 20 and b04<= 29 and b03 = 2 ) calorie = 2017 .
IF(b04 >= 30 and b04<= 59 and b03 = 2 ) calorie = 2075 .
IF(b04 >= 60 and b03 = 2 ) calorie = 1747.

```

Execute.

Program 5 : Merge file record 2 and record 1 only hhold variable

MATCH FILES /FILE=*

```

/FILE='E:\ses98\sas1_98.sav'
/RENAME (a01 a02 a03 a04 a05 a06 a07 a08 a09 a10 a11 a12 a13 a14 a15 a16 a17
a18 a19 a20 a21 a22 a23 a24 a25 a26 a27 a28 a29 a30 chwbmn id7 id8 pop
region region1 = d0 d1 d2 d3 d4 d5 d6 d7 d8 d9 d10 d11 d12 d13 d14 d15 d16
d17 d18 d19 d20 d21 d22 d23 d24 d25 d26 d27 d28 d29 d30 d31 d32 d33 d34 d35)
/BY id1 id2 id3 id4 id5 id6
/DROP= d0 d1 d2 d3 d4 d5 d6 d7 d8 d9 d10 d11 d12 d13 d14 d15 d16 d17 d18 d19
d20 d21 d22 d23 d24 d25 d26 d27 d28 d29 d30 d31 d32 d33 d34 d35.

```

EXECUTE.

SORT CASES BY id1 id2 id3 id4 id5 id6 .

Program 6 : fill hhold variables in every case

SPLIT FILE

LAYERED BY id1 id2 id3 id4 id5 id6 .

RMV

```

/hhold=SMEAN(hhold).
SPLIT FILE
  OFF.

```

Program 7 : This program calculates the poverty line

```

IF(id1=3 and id3=2or id3=3) p_line=calorie*30*100/(153 * 62.8).
IF(id1=4 and id3=2or id3=3) p_line=calorie*30*100/(151 * 59.7).
IF(id1=5 and id3=2or id3=3) p_line=calorie*30*100/(136 * 65.2).
IF(id1=6 and id3=2or id3=3) p_line=calorie*30*100/(146 * 62).
IF(id1=2 and id3=2or id3=3) p_line=calorie*30*100/(146 * 62).
IF(id1=3 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(129 * 58.4).
IF(id1=4 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(128 * 56.1).
IF(id1=5 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(111 * 59.9).
IF(id1=6 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(109 * 62.9).
IF(id1=2 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(121 * 59).
IF(id1=1 and id3=1) p_line=calorie*30*100/(109 * 62.9).
Execute.

```

Program 8 : This program computes all the poverty measures in Thailand

```

compute variable z, gap, fgt

IF (a29 >= t_line) z = 0 .
IF (a29 < t_line) z = 100 .
EXECUTE .
COMPUTE gap = (t_line - a29) * z / t_line .
EXECUTE .
COMPUTE fgt = (t_line - a29)**2 * z / t_line**2 .
EXECUTE .
WEIGHT
  BY pop .
DESCRIPTIVES
  VARIABLES=z gap fgt p_line

```

```
/FORMAT=LABELS NOINDEX  
/STATISTICS=MEAN .
```


อ้างอิง

Kakwani, N. and Medhi Krongkaew (1998), "Poverty in Thailand : Defining, Measuring and Analysis"

World Bank (1996), "Thailand : Growth, Poverty and Income Distribution" An Economic Report, country Operations Division, Country Department, East Asia and Pacific Region

Newsletter, Indicators of Well-Being and Policy Analysis, Vol.2, No.3 : March 1998, "New Poverty Thresholds for Thailand with Policy Application"

Newsletter, Indicators of Well-Being and Policy Analysis, Vol.2, No.3 : May 1998 "Poverty Profiles for Thailand"

Newsletter, Indicators of Well-Being and Policy Analysis, Vol.3, No.4 : October 1998 "Impact of Economic Crisis on the Standard of living in Thailand"

Newsletter, Indicators of Well-Being and Policy Analysis, Vol.3, No.1 : January 1999 "Poverty and Inequality during the Economic Crisis in Thailand"